

Anonimizált változat

Fordítás

C-600/21 - 1

C-600/21. sz. ügy

Előzetes döntéshozatal iránti kérelem

A benyújtás napja:

2021. szeptember 28.

A kérdést előterjesztő bíróság:

Cour de cassation (Franciaország)

Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat kelte:

2021. június 16.

Felülvizsgálatot kérelmező fél:

QE

Ellenérdekű fél a felülvizsgálati eljárásban:

Caisse régionale de Crédit mutuel de Loire-Atlantique et du Centre Ouest

[omissis]

A COUR DE CASSATION (SEMMÍTŐSZÉK, FRANCIAORSZÁG) ÍTÉLETE, ELSŐ POLGÁRI TANÁCS, 2021. június 16.

QE [omissis] (lakóhelye: Maisons-Alfort), [omissis] felülvizsgálati kérelmet nyújtott be [omissis] a cour d'appel de Versailles (versailles-i fellebbviteli bíróság, Franciaország) (16. tanács) 2019. október 3-i ítélete ellen a caisse régionale de Crédit mutuel de Loire-Atlantique et du Centre Ouest társasággal [omissis] (székhelye: Nantes) - a felülvizsgálati eljárásban ellenérdekű féllel - szemben fennálló jogvitában.

[omissis] [eljárási adatok]

A tényállás és az eljárás

- 1 A megtámadott ítélet (Versailles, 2019. október 3.) szerint - amelyet hatályon kívül helyezést követően visszautalt eljárásban hoztak (1. Civ, 2018. szeptember 26., [omissis]) - a 2006. február 21-én elfogadott és 2006. május 17-én kelt közokiratban megismételt ajánlatot követően a Caisse Fédérale de Crédit Mutuel de Loire-Atlantique et du Centre Ouest - amelynek nevében a Caisse Régionale de Crédit Mutuel de Loire-Atlantique et du Centre Ouest (a bank) jár el -, QE (kölsönfelvevő) részére 209 109 euró összegű, húsz év alatt visszafizetendő kölcsönt nyújtott egy ingatlan megvásárlására. A szerződés általános szerződési feltételei a 16-1. cikkben előírták, hogy a megfizetendő összegek automatikusan és azonnal, formai követelmény vagy felszólítás nélkül esedékessé válnak, amennyiben a kölcsönfelvevő a tőke, a kamatok vagy a járulékok valamelyikének megfizetésével harminc napot meghaladó késedelembe esik.
- 2 Mivel sem a 2012. december 10-i 904,50 euró összegű törlesztőrészlet, sem a 2013. januári törlesztőrészlet megfizetésére nem került sor, a bank 2013. január 29-én előzetes felszólítás nélkül, lejárat előtt felmondta a szerződést, és 2015. szeptember 17-én foglalást hajtott végre a kölcsönfelvevő lakóhelyén. A kölcsönfelvevő arra hivatkozva, hogy a foglalási jegyzőkönyv szabálytalanságokat tartalmaz, 2015. október 13-án végrehajtási bírósághoz fordult az eljárás megszüntetése érdekében.

A jogalapok vizsgálata

[omissis]

- 3 [omissis] [A jelen eljárás szempontjából nem releváns első jogalap]

A második jogalapról

A jogalap kifejtése

- 4 A kölcsönfelvevő kifogásolja, hogy az ítélet elutasítja a kérelmeit, noha „1. az eladók vagy szolgáltatók és a fogyasztók között kötött szerződésekben tisztességtelenek a feltételek, amelyek tárgya vagy hatása, hogy a felek szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben jelentős egyenlőtlenséget idéz elő a fogyasztó kárára; vélelmezni kell azon feltételek tisztességtelen jellegét - kivéve, ha az eladó vagy szolgáltató az ellenkezőjét bizonyítja -, amelyek tárgya vagy hatása, hogy feljogosítják az eladót vagy szolgáltatót a szerződés felmondására észszerű felmondási idő alkalmazása nélkül; az ügy érdemében eljáró bíróságnak hivatalból kell figyelembe vennie az elé terjesztett feltételek tisztességtelen jellegét, ha rendelkezik a határozathozatalt lehetővé tevő ténybeli és jogi elemekkel; a jelen esetben, miután a bíróság megállapította, hogy a kölcsönszerződés 16.1. cikke előírta, hogy a hitelező a szerződést formai

követelmény és felszólítás nélkül lejárat előtt felmondhatja, amennyiben a kölcsönfelvevő egy törlesztőrészlet megfizetésével harminc napot meghaladó késedelembe esik, a fellebbviteli bíróság határozata - azáltal, hogy e bíróság nem vizsgálta, hogy ez a feltétel, amely az eladónak vagy szolgáltatónak lehetőséget adott a szerződés észszerű felmondási idő nélküli felmondására, nem tekinthető-e tisztességtelennek, hacsak a bank nem tudja az ellenkezőjét bizonyítani -, jogilag nem volt megalapozott a code de la consommation (fogyasztóvédelmi törvénykönyv) korábbi L. 132-1. cikke (jelenleg új L. 212-1. cikk), R. 132-2. cikke 4. (jelenleg új R. 212.-2., 4.), R-632-1. és a korábbi L. 141-4. cikke szempontjából, valamint a code civil (polgári törvénykönyv) 1184. cikke (a 2016. február 10-i rendelet előtti változatában) szempontjából.

2. az eladók vagy szolgáltatók és a fogyasztók között kötött szerződésekben tisztességtelenek azok a feltételek, amelyek tárgya vagy hatása, hogy a felek szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben jelentős egyenlőtlenséget idéznek elő a fogyasztó kárára; tisztességtelen jellegű az a feltétel, amely lehetővé teszi a hitelező számára, hogy a kölcsön esedékességének harminc napot meghaladó fizetési késedelme miatt a szerződést lejárat előtt felmondja és az esedékes összegeket azonnal követelhetővé tegye anélkül, hogy a kölcsönfelvevőnek lehetősége lenne e nemteljesítés indoklására; az ügy érdemében eljáró bíróságnak hivatalból kell figyelembe vennie az elé terjesztett feltételek tisztességtelen jellegét, ha rendelkezik a határozathozatalt lehetővé tevő ténybeli és jogi elemekkel; a jelen esetben a fellebbviteli bíróság határozata - azáltal, hogy e bíróság nem vizsgálta, hogy a kölcsönszerződés 16.1. pontja nem volt-e tisztességtelen, mivel lehetővé tette a hitelezőnek, hogy az esedékes törlesztőrészlet fizetésének harminc napot meghaladó késedelme esetén egyoldalúan felmondja a szerződést anélkül, hogy a kölcsönfelvevőnek lehetősége lenne a vele szemben felrótt mulasztás magyarázatára -, jogilag nem volt megalapozott a fogyasztóvédelmi törvénykönyv korábbi L. 132-1. cikke (jelenleg új L. 212-1. cikk), R. 632-1. cikke és a korábbi L. 141-4. cikke szempontjából, valamint a polgári törvénykönyv 1184. cikke (a 2016. február 10-i rendelet előtti változatában) szempontjából;

3. az eladók vagy szolgáltatók és a fogyasztók között kötött szerződésekben tisztességtelenek azok a feltételek, amelyek tárgya vagy hatása, hogy a felek szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben jelentős egyenlőtlenséget idéznek elő a fogyasztó kárára; az ügy érdemében eljáró bíróságnak hivatalból kell figyelembe vennie az elé terjesztett feltételek tisztességtelen jellegét, ha rendelkezik a határozathozatalt lehetővé tevő ténybeli és jogi elemekkel; a Bíróság megállapította, hogy a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK irányelv 3. cikkének (1) bekezdését és 4. cikkét úgy kell értelmezni, hogy az adós kötelezettségeinek korlátozott ideig tartó nemteljesítése miatt a szerződés lejárat előtti felmondására vonatkozó feltétel esetlegesen tisztességtelen jellegének a nemzeti bíróság által történő értékelése során e bíróság feladata megvizsgálni, hogy az eladó vagy szolgáltató azon lehetősége, hogy a kölcsön teljes összegét lejárttá teheti, attól függ-e, hogy a fogyasztó nem teljesíti a szóban forgó

szerződéses viszonyban lényegesnek számító kötelezettségét, hogy e lehetőséget arra az esetre írták-e elő, ha az ilyen nemteljesítés eléggé súlyosnak minősül a kölcsön futamidejéhez és összegéhez képest, hogy az említett lehetőség eltér-e az adott területre vonatkozó, különös szerződési rendelkezések hiányában alkalmazandó szabályoktól, és hogy a nemzeti jog biztosít-e megfelelő és hatékony eszközöket ahhoz, hogy a fogyasztó, akivel szemben az ilyen feltétel alkalmazásra kerül, kiküszöbölhesse az említett, lejárttá tett kölcsönből eredő következményeket (2017. január 26-i Banco Primus ítélet, C-421/14. sz. ügy); a jelen esetben a fellebbviteli bíróság határozata - azáltal, hogy e bíróság nem vizsgálta, hogy a kölcsönszerződés 16.1. pontjában foglalt, lejárat előtti felmondásra vonatkozó feltétel nem volt-e tisztességtelen, mivel lehetővé tette a húszéves futamidejű és 209 109 euró összegű szerződés felmondását egy törlesztőrészlet megfizetésének harminc napot meghaladó egyszerű késedelme miatt - jogilag nem volt megalapozott az 1993. április 5-i 93/13/EGK irányelv Bíróság által értelmezett 3. cikkének (1) bekezdése és 4. cikke, valamint a fogyasztóvédelmi törvénykönyv korábbi L. 132-1. cikke (jelenleg új L. 212-1.), R. 632-1. cikke és a korábbi L. 141-4. cikke szempontjából.”

A Cour (semmitőszék) válasza

Az Európai Unió működéséről szóló szerződés 267. cikk alapján:

Az uniós szabályozás

5 A fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK irányelv 3. cikkének (1) bekezdése értelmében egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltétel abban az esetben tekintendő tisztességtelen feltételnek, ha a jóhiszeműség követelményével ellentétben a felek szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben jelentős egyenlőtlenséget idéz elő a fogyasztó kárára.

6 Ezen irányelv 4. cikke az alábbiak szerint pontosít:

„(1) A 7. cikk sérelme nélkül, egy szerződési feltétel tisztességtelen jellegét azon áruk vagy szolgáltatások természetének a figyelembevételével kell megítélni, amelyekre vonatkozóan a szerződést kötötték, és hivatkozással a szerződés megkötésének időpontjában az akkor fennálló összes körülményre, amely a szerződés megkötését kísérte, valamint a szerződés minden egyéb feltételére vagy egy olyan másik szerződés feltételeire, amelytől e szerződés függ. [helyesen: A 7. cikk sérelme nélkül valamely szerződési feltétel tisztességtelen voltát a szerződés tárgyát képező áruk vagy szolgáltatások természetének figyelembevételével kell megítélni, tekintettel – a szerződéskötés időpontjára vonatkoztatva – a szerződéskötést kísérő valamennyi körülményre, valamint e szerződés vagy más olyan szerződés összes többi feltételére, amelytől e szerződés függ.]

(2) A feltételek tisztességtelen jellegének megítélése nem vonatkozik sem a szerződés elsődleges tárgyának a meghatározására, sem pedig az ár vagy díjazás megfelelésére az ellenértékként szállított áruval vagy nyújtott szolgáltatással, amennyiben ezek a feltételek világosak és érthetőek. [helyesen: A feltételek tisztességtelen jellegének megítélése nem vonatkozik sem a szerződés elsődleges tárgyának a meghatározására, sem pedig az árnak vagy díjazásnak az ellenértékként szállított árunak vagy nyújtott szolgáltatásnak való megfelelésére, amennyiben ezek a feltételek világosak és érthetőek.]”

- 7 Az Európai Unió Bírósága (Bíróság) a 2017. január 26-i ítéletében (Banco Primus SA, C-421/14) megállapította, hogy a 93/13 irányelv 3. cikkének (1) bekezdését és 4. cikkét úgy kell értelmezni, hogy:

„- egy, eladó vagy szolgáltató és fogyasztó között létrejött szerződés valamely feltétele esetlegesen tisztességtelen jellegének vizsgálata feltételezi annak meghatározását, hogy e feltétel a szerződéses felek jogaiban és kötelezettségeiben jelentős egyenlőtlenséget idéz-e elő a fogyasztó kárára. E vizsgálat során figyelembe kell venni a nemzeti jognak a felek ezirányú megállapodása hiányában irányadó szabályait, azt, hogy milyen eszközök állnak a fogyasztó rendelkezésére a nemzeti szabályozás alapján ahhoz, hogy megszüntesse a tisztességtelen feltételek alkalmazását, a szerződés tárgyát képező áru vagy szolgáltatás természetét, valamint a szerződéskötés valamennyi körülményét; [...]

- az adós kötelezettségeinek korlátozott ideig tartó nemteljesítése miatt a szerződés lejárat előtti felmondására vonatkozó feltétel esetlegesen tisztességtelen jellegének a nemzeti bíróság által történő értékelése során e bíróság feladata megvizsgálni, hogy az eladó vagy szolgáltató azon lehetősége, hogy a kölcsön teljes összegét lejárttá teheti, attól függ-e, hogy a fogyasztó nem teljesíti a szóban forgó szerződéses viszonyban lényegesnek számító kötelezettségét, hogy e lehetőséget arra az esetre írták-e elő, ha az ilyen nemteljesítés eléggé súlyosnak minősül a kölcsön futamidejéhez és összegéhez képest, hogy az említett lehetőség eltér-e az adott területre vonatkozó, különös szerződési rendelkezések hiányában alkalmazandó szabályoktól, és hogy a nemzeti jog biztosít-e megfelelő és hatékony eszközöket ahhoz, hogy a fogyasztó, akivel szemben az ilyen feltétel alkalmazásra kerül, kiküszöbölhesse az említett, lejárttá tett kölcsönből eredő következményeket.”

A nemzeti jog

- 8 A fogyasztóvédelmi törvénykönyv L. 132-1. cikke szerint – a jogvitára alkalmazandó és ezen irányelv átültetéséről szóló, 2001. augusztus 23-i 2001-741. rendelettel megállapított változatában – az eladó vagy szolgáltató és a fogyasztó közötti szerződésekben tisztességtelenek azok a feltételek, amelyek a felek szerződéses jogaiban és kötelezettségeiben jelentős egyenlőtlenséget idéznek elő a fogyasztó kárára.

- 9 A Cour de cassation (semmitőszék) a polgári törvénykönyv 1134., 1147. és 1184. cikkéből – a 2016. február 10-i 2016-131. sz. rendeletről eredő változatot megelőző szövegezésükben – következetesen levezette, hogy bár a pénzösszeg kölcsönadására vonatkozó szerződés rendelkezhet úgy, hogy a nem üzleti célú kölcsönfelvevő nemteljesítése a szerződés lejárat előtti felmondását eredményezi, ezt nem lehet a hitelező által megszerzettnek nyilvánítani anélkül, hogy a hitelező ne küldött volna – eredménytelenül maradt – felszólítást, amely meghatározza az adós rendelkezésére álló határidőt ennek megakadályozására. Elfogadja azonban, hogy a szerződés kifejezett és egyértelmű rendelkezésével a felszólítás követelményétől el lehet térni (1. Civ., 2004. február 3., [omissis]; 1. Civ., 2015. június 3., [omissis]; 1. Civ., 2017. június 22., [omissis]), amennyiben a fogyasztót így tájékoztatják a kötelezettségei elmulasztásának következményeiről.

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem előterjesztésének indokai

- 10 A jogalap részeinek vizsgálata során meg kell határozni, hogy az irányelv 3. cikkének (1) bekezdését és 4. cikkét úgy kell-e értelmezni, hogy azokkal ellentétes a fogyasztói szerződésekben a felszólítás mellőzéséről való megállapodás, még akkor is, ha azt a szerződés kifejezetten és egyértelműen előírja, valamint hogy a vitatott feltételt, amennyiben a tőke, a kamatok vagy járulékok harminc napot meghaladó fizetési késedelme esetén a szerződés lejárat előtti automatikus felmondását eredményezi, tisztességtelennek kell-e tekinteni, különösen a Bíróság által a 2017. január 26-i Banco Primus ítéletben (C-421/14) meghatározott szempontok fényében. A jelentős egyenlőtlenség mellett szólhat, hogy egy ilyen feltétel lehetővé teszi a hitelező számára, hogy észszerű határidő nélkül felmondja a szerződést, anélkül, hogy a kölcsönfelvevőnek lehetőséget adna a vele szemben felrótt mulasztás magyarázatára. A tisztességtelen jelleg hiánya mellett azzal lehet érvelni, hogy az ilyen feltétel érvényességéhez annak kifejezettnek és egyértelműnek kell lennie, annak érdekében, hogy a kölcsönfelvevő teljes mértékben tisztában legyen a kötelezettségeivel. Hozzá lehet tenni, hogy az utóbbinak mindig lehetősége van bírósághoz fordulni a feltétel alkalmazásának megtámadása és a feltétellel való, hitelező általi visszaélés szankcionálása érdekében.
- 11 A Bíróság fent hivatkozott, 2017. január 26-i ítéletében meghatározott első szempont tekintetében a szerződésnek az adós kötelezettségei korlátozott ideig tartó nemteljesítése miatti, lejárat előtti felmondására vonatkozó feltétel esetlegesen tisztességtelen jellegének nemzeti bíróság általi értékelésére vonatkozóan elfogadható, miszerint az, hogy a fogyasztó nem fizeti meg az esedékes havi részletet, ez utóbbi lényeges kötelezettségének nemteljesítését jelenti, feltéve, hogy vállalta az esedékes havi részletek megfizetését, és ez a kötelezettségvállalás meghatározta a hitelező kötelezettségvállalását.
- 12 A második szempont, amely alapján azt kell értékelni, hogy a szóban forgó feltételben előírt tőke- kamat- vagy járulékfizetési határidő harminc napot meghaladó késedelme a kölcsön futamidejéhez és összegéhez képest kellően súlyos nemteljesítésnek minősül-e, több kérdést vet fel. Figyelemmel a hitelek

hosszabb futamidejére és a kamatlábak csökkenésére, a meg nem fizetett összegek a szerződés lejárat előtti felmondásának időpontjában a hitelek futamidejéhez és összegéhez képest viszonylag kis összegűek lehetnek, így a nemteljesítés kellően súlyos jellege viszonylagossá tehető, és figyelembe lehet venni a szerződéses kapcsolatok teljes egyensúlyát. Az ilyen érvelés azonban, amely azt vonja maga után, hogy a bíróság határozza meg minden egyes esetben, hogy a kölcsön időtartamához és összegéhez viszonyítva mekkora a nemteljesítés mértéke, és milyen határidőn belül kellően súlyos ahhoz, hogy a kölcsön azonnali követelését igazolja, a fogyasztók között egyenlőtleniséget teremthet.

- 13 Felmerül tehát a kérdés, hogy a kölcsön futamidejére és összegére tekintettel kellően súlyos nemteljesítésnek tekinthető-e a szóban forgó feltételben előírt, a tőke, a kamatok vagy a járulékok egyetlen részletének megfizetésével kapcsolatos harminc napot meghaladó késedelem.
- 14 A harmadik szempont alapján meg kell határozni, hogy a feltétel eltér-e az adott területre vonatkozó, konkrét szerződéses rendelkezések hiányában alkalmazandó általános jogi szabályoktól. Az általános jogi szabályok előírják, hogy a szerződés lejárat előtti felmondásának kimondását megelőzően felszólítást kell küldeni, elismerve azonban, hogy a felek ettől észszerű felmondási idő betartásának előírásával eltérhetnek. Mivel a szóban forgó feltételben a felmondási idő harminc nap, nem egyértelmű, hogy ez az időtartam elegendőnek tekinthető-e ahhoz, hogy a kölcsönfelvevő felvegye a kapcsolatot a hitelezővel, elmagyarázza a felrótt mulasztást, és megoldást találjon a fennálló összeg(ek) kiegyenlítésére. A szóban forgó szerződés azonban lehetőséget biztosít a kölcsönfelvevőnek, hogy a nemfizetés kockázatának megelőzése érdekében kérje az esedékességi időpontok módosítását.
- 15 Mindazonáltal fontos tudni, hogy a harmincnapos felmondási időt úgy lehet-e tekinteni, mint amely a fogyasztó kárára jelentős egyenlőtleniséget okoz.
- 16 Végül a Bíróság 2017. január 26-i ítélete nem pontosítja, hogy az adós kötelezettségeinek korlátozott ideig tartó nemteljesítése miatt a szerződés lejárat előtti felmondására vonatkozó feltétel esetlegesen tisztességtelen jellegének a nemzeti bíróság általi értékelése érdekében kidolgozott négy szempont együttes vagy vagylagos. E kérdés szükséges a jogalapról való döntéshez és hogy segítse a nemzeti bíróságot a vitatott feltétel tisztességtelen jellegének értékelése során alkalmazandó módszer meghatározásában.
- 17 Felmerül az a kérdés is, hogy együttes szempontok esetén nem lehetne-e kizárni a feltétel tisztességtelen jellegét az egyik vagy másik szempont relatív jelentőségére tekintettel.
- 18 A jogalapban felvetett kérdések, amelyekről a felülvizsgálati kérelem eldöntése függ, és amelyek a jelen ügyben alkalmazandó uniós jogszabályok egységes értelmezését igénylik, igazolják az Európai Unió Bíróságához való fordulást.

- 19 A felülvizsgálati eljárást tehát fel kell függeszteni, amíg a Bíróság ezekről a különböző kérdésekről határozatot nem hoz.

A FENTI INDOKOK ALAPJÁN a Cour (semmitőszék)

[omissis]

előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket TERJESZTI az Európai Unió Bírósága elé:

1./ A fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv 3. cikkének (1) bekezdését és 4. cikkét úgy kell-e értelmezni, hogy azokkal ellentétes a fogyasztókkal kötött szerződésekben a felszólítás mellőzéséről való megállapodás, még akkor is, ha azt a szerződés kifejezetten és egyértelműen előírja?

2./ Az Európai Unió Bíróságának 2017. január 26-i Banco Primus ítéletét (C-421/14) úgy kell-e értelmezni, hogy a hitel futamidejére és összegére, valamint a szerződéses viszonyok átfogó egyensúlyára tekintettel a tőke, a kamat vagy a járulékok egyetlen részlete megfizetésének harminc napot meghaladó késedelmével súlyos nemteljesítésnek minősülhet?

3./ Az 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv 3. cikkének (1) bekezdését és 4. cikkét úgy kell-e értelmezni, hogy azzal ellentétes az a feltétel, amely szerint a harminc napot meghaladó fizetési késedelem esetén a szerződés lejárat előtt felmondható, amennyiben a nemzeti jog - amely a szerződés lejárat előtti felmondását megelőzően felszólítás megküldését írja elő - lehetővé teszi a felek számára, hogy észszerű határidő betartásának előírásával ettől eltérjenek?

4./ Az Európai Unió Bíróságának 2017. január 26-i Banco Primus ítéletében (C-421/14) kidolgozott négy szempont az adós kötelezettségeinek korlátozott ideig tartó nemteljesítése miatt a szerződés lejárat előtti felmondására vonatkozó feltétel esetlegesen tisztességtelen jellegének a nemzeti bíróság által történő értékelése szempontjából együttes vagy vagylagos szempontok?

5./ Amennyiben e szempontok együttesek, a feltétel tisztességtelen jellegét mindazonáltal ki lehet-e zárni egyik vagy másik szempont relatív jelentőségére tekintettel?

A bíróság az eljárást az Európai Unió Bíróságának határozatáig FELFÜGGESZTI.

[omissis] [Az ítélethez mellékelt felülvizsgálati jogalapok]